

De viktigste punktene i St.meld. nr. 7 (2007-2008)

Statusrapport for Kvalitetsreformen i høgre utdanning

Evalueringen av Kvalitetsreformen viser at det er gjennomført store endringer ved universiteter og høyskoler etter at reformen ble innført i 2003. Regjeringen mener at hovedmålene for Kvalitetsreformen fortsatt er viktige og relevante, og vil holde fast ved disse som grunnlag for det videre arbeidet med å utvikle norsk høgre utdanning og forskning. St.meld. nr. 7 (2007-2008) *Statusrapport for Kvalitetsreformen i høgre utdanning* oppsummerer og drøfter de viktigste erfaringene med Kvalitetsreformen så langt.

Meldingen bygger i hovedsak på evalueringer som er gjennomført av NIFU STEP og Rokkan-senteret på oppdrag fra Norges forskningsråd.

Oppsummering av innholdet i meldingen

Studiereform og styringsreform

Kvalitetsreformen er både en studiereform og en styringsreform, der elementene i reformen skal bygge opp under målet om økt kvalitet i høgre utdanning og forskning. Reformen har gitt både studenter og ansatte ved institusjonene en hverdag med nye utfordringer og nye rammebetingelser.

Felles lovverk

Kvalitetsreformen har medført etablering av et felles lovverk for statlige og private høgre utdanningsinstitusjoner. Et felles lovverk legger bedre til rette for en nasjonalt koordinert politikk for både statlige og private institusjoner. Private institusjoner kan nå oppnå de samme faglige fullmakter som statlige institusjoner, forutsatt at lovens krav er oppfylt og at institusjonen er akkreditert av Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT).

Kvalitet i utdanningen

Forskerne som har evaluert Kvalitetsreformen mener at det ennå er vanskelig å måle om reformen har økt kvaliteten i norsk høgre utdanning og forskning. En har dermed ikke fått svar på om det overordnede målet for Kvalitetsreformen er nådd.

Det er behov for økt kunnskap om høgre utdanning og forskning. Regjeringens satsing på utdanningsforskning omfatter opprettelse av et nytt forskningsprogram i Norges forskningsråd, jf. St.prp. nr. 1 (2007–2008). Sammen med videreføring av bevilgningene til programmet *Kunnskap, utdanning og læring* (KUL-programmet 2003–2007) i forslaget til statsbudsjett for 2008, vil dette legge til rette for større og mer robuste fagmiljøer på utdanningsforskningsfeltet.

Nye grader og læringsutbytte

Universiteter og høgskoler har som følge av Kvalitetsreformen innført et nytt gradssystem, og det har vært sterk vekst i antall studieprogrammer. I evalueringen av reformen problematiseres nivået og kvaliteten på de nye bachelor- og mastergradsutdanningene. Det stilles også spørsmål ved om de nye bachelorprogrammene i stor nok grad gir studentene en utdanning som gir grunnlag for yrkeskarriere, eller om de primært er utformet som grunnlag for videre studier.

Omleggingen av gradsstrukturen har vært vellykket. Kunnskapsdepartementet mener at oppmerksomheten nå må dreies fra innsatsfaktorer og over mot innhold. Dette er blant annet viktig for at bachelorgraden skal fungere som en utdanning som gir relevant og tilstrekkelig kompetanse for bruk i samfunns- og arbeidsliv.

Tettere oppfølging av studentene

Nye undervisnings- og vurderingsformer og individuelle utdanningsplaner har ført til et tettere forhold mellom student og institusjon. Kunnskapsdepartementet registrerer at det i gjennomsnitt avlegges flere studiepoeng per student enn før.

Institusjonene har en viktig oppgave med å videreutvikle det gode pedagogiske grunnlaget som evalueringen framhever. Institusjonsledelsen må sørge for prosesser og støttefunksjoner som sikrer at det pedagogiske utviklingsarbeidet løftes fram på alle nivåer i virksomheten.

Den norske studentmassen er heterogen, og studentene har ulike behov. Kvalitetsreformen har gitt studentene tettere oppfølging, men også økte krav i form av obligatorisk oppmøte, obligatoriske

innleveringer og flere eksamener. Systemet må ivareta hensynet til nødvendig fleksibilitet for studenter med ulike behov. Samtidig må ønsket om fleksibilitet vurderes opp mot behovet for å stille klare krav og forventninger til studentene. Kunnskapsdepartementet forventer at studentenes studieinnsats står i forhold til kravene som stilles i utdanningen.

Institusjonene må fortsette arbeidet med nasjonal koordinering av nytt karaktersystem og utvikle en felles forståelse for hvordan den nye karakterskalaen skal brukes på tvers av fag og institusjoner og på de forskjellige fagnivåene. Tilsvarende må det arbeides videre med å utvikle de individuelle utdanningsplanene.

Med Kvalitätsreformen er det åpnet for et mer variert spekter av vurderingsformer. Det er viktig at institusjonene kvalitetssikrer og vurderer eksamensgjennomføringen, slik at studenter, vitenskapelig ansatte og samfunns- og arbeidsliv oppfatter at krav om kvalitet og rettssikkerhet etterleves.

Kvalitetssikring i utdanningen

Strukturene i kvalitetssikringssystemene er i ferd med å komme på plass. I arbeidet med kvalitetssikringssystemene må oppmerksomheten nå dreies fra innsatsfaktorer mot innhold og læringsutbytte. Den betydningen som relevans og samarbeid med samfunns- og arbeidsliv har for å øke kvaliteten på utdanningen, må tydeliggjøres.

Forskning

Kvalitätsreformens overordnede mål var å løfte kvaliteten i både utdanning og forskning. Det er viktig at forskningen gis tilfredsstillende rammevilkår for å oppnå målet om høgre kvalitet. Kunnskapsdepartementet tar på alvor at fagpersonalet rapporterer at det er blitt mindre tid til forskning, og legger opp til dialog med sektoren om problemstillingen. Institusjonene har et ansvar for å sikre gode forskningsvilkår innenfor de ressursene som er tildelt institusjonen, og å legge til rette for mer sammenhengende tid til forskning. I en egen stortingsmelding i 2008 vil Kunnskapsdepartementet blant annet drøfte nærmere kapasitet, kvalitet og gjennomstrømming i forskerutdanningen.

Samarbeid med samfunns- og arbeidsliv

Universiteter og høgskolers samarbeid med samfunns- og arbeidsliv har alltid vært en viktig oppgave, og har fått økt betydning etter innføring av Kvalitätsreformen. Kunnskapsdepartementet mener at rammeverket, i betydningen delegerte fullmakter, er på plass. Institusjonene har et potensial for økt samarbeid med samfunns- og arbeidsliv med sikte på å øke kvalitet og relevans i utdanning og FoU. Departementet vil arbeide for å utvikle tydeligere rapporteringskrav for bedre å kunne måle samarbeidet med samfunns- og arbeidsliv.

Internasjonalisering

Kvalitätsreformen hadde som mål å fremme internasjonalisering og internasjonalt samarbeid som virkemiddel for økt kvalitet i norsk høgre utdanning og forskning. Studentutvekslingen har økt i perioden etter at Kvalitätsreformen ble innført. Det er nødvendig at institusjonene videreutvikler det strategiske arbeidet for at internasjonalisering tydeligere kan bidra til kvalitetsutvikling i utdanning og forskning. Departementet vil vurdere internasjonalisering i utdanningen i et bredere perspektiv i en egen stortingsmelding som legges fram høsten 2008.

Studiefinansiering

En ny støtteordning for studenter i høgre utdanning, med økt støttebeløp og stipend for gjennomført utdanning (konverteringsordningen), skulle legge til rette for at studentene kan studere på heltid

og bidra til økt gjennomføring av studiene. Kunnskapsdepartementet registrerer at endringene i studiefinansieringen i liten grad har påvirket hvor mye tid studentene bruker på studier og hvor mye de jobber ved siden av studiene. Likevel har det gjennomsnittlige antallet studiepoeng per student økt.

Finansiering

Det er et nasjonalt ansvar å sikre et godt utdanningstilbud med muligheter for alle. Finansieringssystemet for universiteter og høyskoler er et virkemiddel for å realisere målet om økt kvalitet i utdanning og forskning. Gjennom å stimulere til økt resultatoppgjør bidrar systemet til god bruk av samfunnets ressurser. Systemet er ett av flere styringsvirkemidler.

Kunnskapsdepartementet vil styrke incentivet til kvalitet og tilrettelegging for gjennomføring i høyere utdanning. I den forbindelse vil departementet vurdere å innføre kandidater som ny indikator i undervisningskomponenten i statsbudsjettet for 2009. Videre vil satsen for utvekslingsstudenter bli vurdert.

Departementet foreslår ikke å innføre en egen komponent for formidling i finansieringssystemet nå, men vil arbeide for å forbedre statistikk- og indikatorgrunnlaget og senere vurdere en formidlingskomponent. Videre vil departementet vurdere å utvide forskningskomponenten til å stimulere til utarbeidelse av lærebøker og andre akademiske arbeider som har et bredere publikum enn tradisjonelle vitenskapelige arbeider. Det skal igangsettes en evaluering av finansieringssystemet i 2009.

Styring, ledelse og organisering

Kvalitetsreformen og ny universitets- og høyskolelov ga institusjonene økt frihet i faglige, økonomiske og organisatoriske spørsmål. Den økte autonomien innebærer at institusjonene i stor grad har ansvaret for å følge opp og finne løsninger på en del av utfordringene som evalueringen av Kvalitetsreformen avdekker.

Universitetene og høyskolene økte ansvar og frihet gir muligheter til å skape løsninger tilpasset den enkelte institusjons egenart. For at dette skal lykkes, er det viktig at ledelsen ved institusjonene tenker strategisk, samt viser vilje og evne til å prioritere. God ledelse vil fremme kvalitet og relevans. Kunnskapsdepartementet mener at dagens ordning med valgfrihet med hensyn til organisering og ledelse fungerer etter hensikten, ettersom det gir institusjonene mulighet til å velge ordninger som er tilpasset den enkelte institusjons størrelse og faglige profil. Departementet understreker viktigheten av at selve styringsordningen har legitimitet, det vil si at både studenter og ansatte må oppleve at deres rettigheter blir ivarettatt.

Utfordringer videre

Kvalitet i utdanning og forskning er helt avgjørende for at vi skal kunne møte de utfordringer samfunnet står overfor. Vi har enda ikke fått sikre svar på om Kvalitetsreformen har ført til økt kvalitet i utdanning og forskning. En rekke funn gir grunn til optimisme, men det er også en rekke utfordringer som Kunnskapsdepartementet og sektoren må jobbe sammen om framover. St.meld. nr. 7 (2007-2008) *Statusrapport for Kvalitetsreformen i høyere utdanning* gir en retning for det videre arbeidet for å realisere Kvalitetsreformens mål ved landets universiteter og høyskoler.

Utarbeidet av:
Kunnskapsdepartementet
November 2007